

120 LET

Ljubljanske prostovoljne požarne obrambe

Ta obletnica je pomembna v kasnejših letih tudi za ustanavljanje okoliških gasilskih društev in je tudi zametek poklicnih gasilcev v Ljubljani.

Gasilsko društvo Ljubljana – mesto in Mestna gasilska zveza bosta tej visoki obletnici dala tudi zunanje obeležje, saj delujejo sedaj v ljubljanskih občinah 102. gasilska društva, 26 industrijskih gasilskih društev in poklicna brigada, v katerih je včlanjeno preko 6000 operativnih članov in 56000 pionirjev in mladine.

Za požrtvovalno, nesebično in humano delo gasilcev, ki so skozi 120. letno dobo delovanja uživali podporo krajanov je grav, da se spomnimo teh začetkov, ki so še kako povezani s slovenstvom in humanostjo njenih članov.

V službi ljudstva – na pomoč!

Druga polovica 19. stoletja je prinesla v slovenske dežele velike družbene, gospodarske in politične spremembe. Razvile so se manufakture, tovarne, rudniki, gradile so se železnice, večala sta se trgovina in promet.

V času taborskega gibanja in z njimi povezano zavestjo se je v Ljubljani leta 1870 ustanovila »Ljubljanska prostovoljna požarna obramba«.

Prvi člani odbora so bili takratni pomembni možje, ki so tudi gmotno pomagali pri delovanju društva, vendar z osnovnim podudarkom na humani dejavnosti, kateri so se morale podrediti nacionalna, politična in druga vprašanja posameznih članov.

Tako so v društvo pristopili ljudje različnih narodnosti in poklicev: Slovenci, Italijani, Nemci in Madžari. Delo v društvu zaradi tega ni bilo moteno, saj so že v zasnovi zahtevali, da lahko sodelujejo samo tisti, ki jim je pri srcu pomoč ljudem v nesreči. Prva naloga društva je bila, da so se dobro organizirali in notranje utrdili, zato so organizirali moštva po vojaško, v čete, nabavili uniforme in se urili po specialnostih (brizgalničarji, plezalci in varuhi).

Naznanilo požarov in alarmiranja gasilcev je bilo organizirano tako, da so na gradu

imeli posebnega stražarja, ki je s strelji s topa naznanjal požare in bili so plat zvona. V društvu so imeli tudi notranja trenja med nemško in slovensko usmerjenimi člani, vendar pa so slednji le prevladali. To se je pokazalo že leta 1880, ko je na slovenskem sprevedu skozi mesto Ignac Merhar poveljeval v slovenskem jeziku.

Društvo je delovalo v prostorih na dvorišču Magistrata, vendar so že leta 1882 izrazili željo o novem domu, ki ga je mestna skupščina podprla in pričeli so z izgradnjo Mestnega doma. Slavna otvoritev je bila leta 1899, to pa je tudi zaključek obdobja za uveljavitev slovenstva v društvu, čeprav so bili še vedno močni pritiski s strani nemško usmerjenih skupin. Pomembno je omeniti tudi začetek izdaje časopisa GASILEC v letu 1897, ki je izhajal v slovenskem in nemškem jeziku. Ljubljanski prostovoljni gasilci so bili tesno povezani z reševalno službo, zato je leta 1903 začela delovati v sklopu društva tudi reševalna postaja, za katero je znameniti gasilec Fran Barle napisal posebna pravila.

Požarna obramba je tako v Ljubljani počasi vendar vztrajno rasla, se razvijala in strokovno urila. Ovira so bili le notranji odnosi med nemško in slovensko usmerjenimi člani, zato se je odbor odločil, da razpusti požarno obrambo in ustanovi »Ljubljansko prostovoljno gasilsko in reševalno službo«.

Leta 1913 so za načelnika izvolili Josipa Turka. To obdobje je značilno po strankarskih razprtijah med liberalci in klerikalci, vendar je načelnik Turk odločno poudarjal, da je treba vse strankarske težnje pustiti zunaj društva in pozival članstvo k enotnosti.

Mednarodna napetost je vse bolj rastla in izbruhnila je prva svetovna vojna. Delo v društvu je teklo naprej, vendar v odsotnosti mnogih članov. Skoraj polovica članov je bilo vpoklicanih v vojsko, ostali pa so bili predvsem angažirani pri reševalnem delu v okviru Rdečega križa in javnega zdravstva.

Konec vojne je društvo pričakalo precej oslabiljeno, vendar je s prihodom preživelih bivših članov ponovno zaživelo in se vključi-

lo v manifestacije za novo državo – Jugoslavijo. Leta 1921 so v Mestnem domu organizirali prvi vaditeljski tečaj, katerega so se udeležili člani društva in IGD iz tobačne tovarne. To je bil prvi poskus organiziranja šolanja, urjenja in teoretičnega dviga značajnosti članstva na širšem območju.

To leto so na Magistratu ustanovili referat za gasilstvo. Občinski možje so bili prepričani, da takšna oblika gasilstva ne more več zadovoljiti potreb razvijajoče se Ljubljane, zato so ustanovili poklicno gasilsko enoto, ki je imela svoje prostore v Mestnem domu. Dobili so moderno opremo, med drugim tudi »avtotren« in avtomobilsko motorno brizgalno.

Leto 1922 – poklicna enota

S tem pa se je zaključilo prvo obdobje Ljubljanskega prostovoljnega gasilnega in reševalnega društva, ki je s svojim delom v letih 1904 do 1922 dvignilo gasilstvo tako visoko, da je bilo moč ustanoviti tudi poklicno enoto. Za prostovoljne gasilce je bilo značilno pomanjkanje finančnih sredstev, zato so se obrnili na meščane za podporno članarino, organizirali so razne prireditve, veselice in »božičnice«.

Ta dejavnost pa je povzročila nesoglasja med prostovoljnimi in poklicnimi gasilci, kar so politiki izkoristili in predlagali, da se Mestni dom v celoti prepusti poklicnim gasilcem. Člani društva so ogorčeno zavrnili to zahtevo in v teh kritičnih trenutkih ponovno izvolili za načelnika Josipa Turka, ki mu je delno uspelo zgladiti spore in nesoglasja.

Leto 1933 je prineslo nove spremembe, ko je bil sprejet nov gasilski zakon. Društvo se je preimenovalo v »Prostovoljno gasilsko četo Ljubljana – mesto«. Napeta mednarodna situacija se je poznala tudi pri delu v društvu, saj so pričeli z vajami za primer vojne. Gasilci so se seznanjali z vojnimi strupi, z reševanjem ob bombnem napadu, o zaščiti prebivalstva in drugim. Po nekaj dneh aprilске vojne leta 1941 so Ljubljano zasedli Italijani, ki niso poznali prostovoljnega gasilstva in so prepovedali delovanje društva. Po kapitulaciji Italije so Nemci prevzeli povelj-

stvo, obnovili gasilski korpus in delovali skupaj s poklicnimi gasilci. Tako je tudi ostalo do kapitulacije Nemčije. Narodnostni duh je vsekakor prežemal društvo in se je kazal tudi v teh usodnih časih. Mnogi člani so se vključili v OF in delovali po njenih smernicah. V povojnem obdobju niso bili v začetku dani pogoji za obnovitev društva. V začetku 1949 pa so se težnje bolj izrazile in se je zbralo že preko 30 članov, ki so na občnem zboru sklenili, da zberejo opremo in orodje pri ostalih okoliških društvih, ki je imelo oznako prejšnjega njihovega društva.

»Čim večja je preventivna dejavnost – tem manj bo požarov«

Društvo je dobilo nazaj tudi oba avtomobila, ki sta bila zelo poškodovana in skoraj nevozna. Po obnovitvi se je društvo imenovalo »Prostovoljna gasilska četa Center«. Društvo se je v nadaljnjih letih kadrovsko močno okrepilo. Pridobili so nove člane, članice in pionirje, organizirali so strokovna izpopolnjevanja in sedež društva preselili na Ambrozevo trg 3. Kljub finančnim težavam so uspeli z raznimi akcijami nabaviti sodobnejšo opremo in vozila.

Društvo se ni odlikovalo samo s konkretnimi akcijami, ampak so člani sodelovali na raznih prireditvah kot redarji, opravljali so gasilske straže, dejavnost usmerili v delovne organizacije, kjer so urili in učili delavce in si tako pridobili precejšen ugled. Svojo dejavnost so podredili načelu: »Čim večja je preventivna dejavnost, tem manj bo požarov!«

V letu 1970 je društvo slavnostno poslavilo 100. obletnico obstoja. Na paradi so sodelovali poleg gasilcev iz vse Slovenije, tudi enote JLA, milice, enote CZ in Rdečega križa, taborniki in dimnikarji. Društvo se je vse bolj povezovalo s krajevnimi skupnostmi pri urjenju gasilsko tehničnih enot civilne zaščite. Posebno pozornost so posvetili mladincem, ki so se vključili v te enote in jih tudi pritegnili k delu v društvu.

Kljub vrzelim, ki so nastajale v vrstah društva, ko so se poslavljali od svojih vstvih članov so z organiziranim pristopom pridobili nove člane, ki bodo nadaljevali 120-letno tradicijo.

Ta visoki jubilej naj bo zahvala vsem članom, ki so v tej dolgi dobi sodelovali v društvu in sledili geslu: »V SLUŽBI LJUDSTVA – NA POMOČ!«

FRANC SEVER

Prejeli smo pismo

GRADNJA HIŠ V SOSESKI VS – 109
DOLGI MOST

Spreminja se v nezadovoljstvo graditeljev in okoliških prebivalcev

Gradnja stanovanjskega naselja v soseski VS-Dolgi most, kjer je po srednjeročnem planu 1986-1990 občine Vič-Rudnik (Ur. list SRS 34/86) predvidenih 50 stanovanjskih hiš, prehaja v stanje skrajnega nezadovoljstva tako graditeljev kot tudi okoliških prebivalcev.

V prvi polovici leta 1986 je bila sklenjena pogodba med Stanovanjsko zadrugo RTV Ljubljana in občino Ljubljana Vič-Rudnik, ki jo je zastopal ZIL TOZD Urejanje stavbnega zemljišča o oddaji stavbnih zemljišč (Plan za leto 1986 je predvidel odkup, pripravo in opremo zemljišč).

Investitor je Stanovanjska zadruga RTV Ljubljana, ki je ob pridobitvi zemljišč plačala odškodnino za stavbno zemljišče, stroške za pripravo stavbnega zemljišča in aproksimativne izhodiščne stroške kolektivne opreme stavbnega zemljišča.

Na osnovi tega je dobila lokacijsko dovoljenje v marcu 1987 in gradbeno dovoljenje v septembru 1987.

Ker pa zemljišča niso bila (in še vedno niso) komunalno urejena, je gradnja stanovanjskih hiš zelo otežena. Tako so graditelji zaradi nezgrajenega omrežja gradili s pomočjo električnega toka sosedov, kasneje pa s provizorično električno napeljavo, zaradi nezgrajene vodovodne napeljave na gradbišču uporabljali vodo sosedov. Kljub temu, da so sosedje zelo solidarni, pa se vendarle jezijo, ker se za potrebe gradnje stanovanjske soseske uporablja lokalna cesta namesto nove, ki je predvidena v zazidalnem načrtu. Tako je sedanja cesta, ki ni asfaltirana, zaradi težkih tovornjakov že poškodovana.

Stanovanjska zadruga RTV Ljubljana je imela že več sestankov na TOZD Urejanja stavbnega zemljišča, da se komunalno opremijo že oddana zemljišča, kot to zahteva 40. člen zakona o stavbnih zemljiščih (Ur. list SRS 18/84), vendar do sedaj brez uspeha.

Pripravo zemljišča za graditev je izvršila Stanovanjska zadruga RTV Ljubljana in to delo plačala dvakrat. Prvič pri pridobitvi zemljišča TOZD urejanja stavbnega zemljišča in drugič izvajalcu del. Zadruga je seveda za tako plačana dela obremenila posamezne graditelje, ki so z njo sklenili pogodbo o sovlaganju sredstev za gradnjo hiš na tem zemljišču.

Nekatere stanovanjske hiše so pred vselitvijo vendar je to lastnikom onemogočeno, ker nimajo niti enega priključka iz vrst sekundarne komunalne opremljenosti zemljišča. Še več! Pri razgovorih na TOZD za urejanje stavbnega zemljišča je Stanovanjska zadruga RTV Ljubljana dobila podatke, da bo moral vsak zadržnik za sekundarno opremljenost zemljišča plačati ca 100.000,00 (stotisoč din 00/100!) ne da bi upoštevali, da so za pripravo zemljišča za gradnjo dobili plačano v skladu s pogodbo, niso pa ničesar naredili.

Graditelji sedaj ne vedo kaj so plačali s komunalnim prispevkom ob izstavitvi gradbenega dovoljenja, kaj z zneskom kolektivne opreme stavbnega zemljišča v pogodbi z RTV stanovanjsko zadrugo, kaj in koliko bodo morali še plačati in kdaj se bo pričelo s komunalnim opremljanjem zemljišča oziroma sedaj že hiš.

Če bo kdo čital ta prispevek ne vem. Če ga bo kdo, bo verjel ali pa ne. Prepričan pa sem, da mu bo verjel tisti, ki je sam bil ali je še graditelj. Verjetno je individualnim graditeljem še težje. Zato sem se sam odločil za združeno gradnjo. Mislim sem si, da bo mnogo lažje zaradi združene gradnje, gradnje, ki je po sprejetem zazidalnem načrtu in v planu občinske skupščine. Pa žal ni tako. Ob koncu se sprašujem, ali bomo res dobili komunalno opremljenost svojih hiš na način kot so dobili elektriko na Rakovi Jelši. Naše stavbe so vendar zidane po legalni poti.

Moj prispevek je napisan na osnovi dokumentacije, ki jo imam na razpolago in ki je lahko dostavljena tudi uredništvu. Morda se je medtem kdo od omenjenih organov preimenoval ali mogoče ni več odgovoren za izpeljavo pogodbene obveznosti vendar sem prepričan, da obstajajo pravi nasledniki.

Ljubo Fišer
Nahlikova 2
Ljubljana

Dimnikarske storitve in oderuški računi

Skupnost stanovalcev Jadranska c. 2 je na zboru stanovalcev dne 20. 4. 1990 razpravljala o gospodarski in finančni dejavnosti v letu 1989. Glavna in zelo kritična točka dnevnega reda pa je bila o dimnikarskih storitvah v naši hiši.

Predsednik skupnosti stanovalcev je v svojem letnem poročilu zelo podrobno seznanil stanovalce, zakaj morajo stranke plačevati tako visoke zneske za dimnikarske storitve. V bloku je 60 družin in vse do danes dimnikarji niso čistili shunt priključke po stanovanjih, razen če je stranka sama naročila čiščenje priključkov v stanovanju, tako delo pa je seveda stranka tudi sama plačala. Tak je bil sklep skupnosti stanovalcev, ko smo se leta 1983 odločili, da sami gospodarimo s hišo.

Ker hiši ostane zelo malo denarja za vzdrževanje in mala popravila, smo zelo pozorni na vsak večji dinarski znesek. Zato so stalni problemi z dimnikarskim podjetjem, ki nam za 30 minut čiščenja zaračuna preko stare milijarde (glej prilogo – fotokopijo računa). Taki računi prihajajo v zimski sezoni, ker zakon pravi, da se mora čistiti od meseca oktobra do maja.

Poudariti moramo, da od 60 družin v naši hiši nihče ne kuri v kuhinji na trda goriva. V glavnem stranke kurijo na plin in elektriko, za gretje pa uporabljajo električne termoakumulacijske peči. To smo že večkrat ugotavljali z raznimi anketami. V hiši je tudi 26 družin upokojevcev.

Sprašujemo se, zakaj bi potem morali čistiti vsak mesec v zimski sezoni. Če dimnikarje vprašamo, kdaj bodo čistili in odstranili pepel in saje v kletnih prostorih, odgovorijo – poleti – vendar se to ne zgodi. Tudi v drvarnicah in kletih imamo shunt priključke, pa dosedaj še nikoli niso bili očiščeni. Seveda, to je umazano delo in se ga ne lotijo; najraje gredo na streho, očistijo 10–12 kuhinjskih dimnikov in delo je končano, račun pa znaša preko stare milijarde. To pomeni, če se povsod po hišah tako dela, da 1 dimnikar v 8 urah zasluži za podjetje cca 13 starih milijard in več.

Kot predsednik sem kontroliral delo za 30 minut in vprašal dimnikarja, če je vse naredeno. Odgovor: da. Na delovnem nalogu pa vidim, češ, da je čistil shunt priključke pri strankah, ki jih pa ni. Ko sem ga na to opozoril, je preprosto odgovoril: Ja, to bi pa čistil na zahtevo stranke. Račun sledi, da je čistil 30 kom shunt priključkov. Vztrajamo, da za nedelo račun ne poravnamo.

Reklamirali smo račun št. 01005224 z dne 30. 3. 1990, na dimnikarskem podjetju se na dolgo in široko zgovarjajo na zakone ter nam grozijo z inšpekcijo in sodiščem. To smo tudi že občutili, saj je požarni inšpektor tov. Kobal v zadnjih mesecih prišel že dvakrat, prej pa od leta 1964, ko je bil blok zgrajen, ni bilo nikogar.

Ko je bil dne 13. 3. 1990 tov. Kobal pri nas, sva se o teh problemih pogovarjala in se tudi dogovorila, da bo prišel na kontrolo in se sam prepričal, kako se dimnikarska dela izvršujejo. Na žalost ga ni bilo. Pogovarjala sva se tudi o privatnih dimnikarjih in povedal sem mu, da imam informacije, da so privatniki cenejši in da delo opravijo solidno. Zakon obravnava državno in privatno dimnikarsko dejavnost enako, razlika je po mojem mišljenju ta, da so državna podjetja bolj zaščiteni kakor pa privatni sektor, saj če hoče privatni dimnikar na sektorju občine Vič-Rudnik delati, mora dobiti posebno dovoljenje od občine.

Končno se sprašujemo, zakaj zadnja leta toliko pišemo o privatni dejavnosti, vendar privatnikom ne pustimo, da bi svobodno delali, tako kot državna podjetja.

V kratkem smo vam nakazali probleme, ki pa niso samo v naši hiši, ampak se o teh problemih govori povsod v ustanovah, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo, predvsem stanovanjska podjetja, le-tem pa je vseeno, saj na koncu mora plačati potrošnik.

V pričakovanju vašega odgovora vas lepo pozdravljamo. Istočasno pa se vam že vnaprej zahvaljujemo za razumevanje vseh hišnih svetov na območju občine Vič, da bo lahko tudi privatni dimnikarski obrtnik deloval na našem območju.

Skupnost stanovalcev
Jadranska c. 2